

77 Zevende symfonieën

Sinds de negentiende eeuw geldt dat wie als componist zijn *Zevende symfonie* bereikt, zijn zegeningen telt en terugkijkt op een rijke carrière. Nummer 7 – het geluksgetal – is voor veel componisten een persoonlijk hoogtepunt. Met als gevolg dat er veel bijzondere zevende symfonieën zijn. *Preludium* tipt er 77.*

door Martijn Voorvelt

1 Joseph Haydn: Symfonie nr. 7 in C gr.t., ‘Le Midi’ (ca. 1761)

In Haydns tijd was een symfonie nog niet zo uitgebreid; toen hij zijn zonnige *Zevende* voltooide zouden er nog een stuk of honderd komen. ‘Le Midi’, de middelste van drie symfonieën over delen van de dag, is uitzonderlijk omdat ze vijf delen heeft (in plaats van de gebruikelijke drie of vier).

2 Michael Haydn: Symfonie nr. 7 in Es gr.t. (1764)

Hoewel hij wel altijd in de schaduw van zijn oudere broer zal staan, was Michael Haydn (1737-1806) een begaafd componist. Zijn ruim veertig overgeleverde symfonieën zijn relatief substantieel. De zevende is elegant, koninklijk en opgewekt, staat in een voor die tijd zeldzame toonsoort, en werd niet voor niets lange tijd toegeschreven aan Joseph.

3 Wolfgang Amadeus Mozart: Symfonie nr. 7 in D gr.t., KV 45 (1768)

Rond zijn twaalfde verjaardag, net teruggekeerd naar Wenen van een tournee, componeerde Mozart weer eens een symfonie, mogelijk ten behoeve van een privéconcert voor prins Galitzin, de Russische ambassadeur in Wenen. Deze *Zevende* werkte hij later om tot de ouverture voor de opera *La finta semplice*, KV 51, waarvan de Weense uitvoering werd gesaboteerd omdat men niet geloofde dat een twaalfjarige zo’n opera kon schrijven.

4 Ludwig van Beethoven: Symfonie nr. 7 in A gr.t., op. 92 (1811-12)

Beethoven had al heel wat jaren van succes en wanhoop achter de rug toen hij aan zijn *Zevende* toe was. Zijn koppige *lust for life* en een fascinatie voor Schotse dansmuziek horen we terug in deze onweerstaanbare symfonie vol ritme en obsessief herhaalde motieven. Het gedragen tweede deel was meteen een tophit.

5 Franz Schubert: Symfonie nr. 7 in E gr.t., D 729 (1821)

Een van de vier symfonieën die Schubert tussen 1818 en 1822 schreef en onvoltooid liet. De telling is controversieel – tegenwoordig reserveert de Deutsch-catalogus officieel nummer 7 voor de ‘Onvoltooide’ (bekender als nummer 8), terwijl uitgeverij Breitkopf & Härtel vindt dat de ‘Grote’ *symfonie in C* (doorgaans nummer 9) eigenlijk Schuberts zevende is. De grotendeels ongeorkestreerd gebleven D 729 zou dan nummerloos blijven.

6 Franz Krommer: Symfonie nr. 7 in g kl.t. (1824)

De ooit zo succesvolle Boheemse componist Vincenc Kramář, František Vincenc Kramář, Kramář-Krommer of Franz Krommer (1759–1831) werd na zijn dood snel

vergeten, mogelijk vanwege al die naamswisselingen. Van hem zijn tien symfonieën overgeleverd. Dat die niet onderdoen voor die van zijn tijdgenoten bewijst de ambitieuze, stormachtige *Zevende*.

7 Johann Wilhelm Wilms: Symfonie nr. 7 in c kl.t. (ca. 1836)

De Duits-Nederlandse Wilms (1772-1847), een tijdgenoot en fan van Beethoven, is bekend vanwege zijn toonzetting van *Wien Neêrlands Bloed*, het officiële Nederlands volkslied van 1817 tot 1932. Zijn *Zevende* en laatste symfonie, die pas in 2002 boven water kwam, schurkt qua stijl soms tegen Mendelssohn en Schumann aan. Het tweede deel is een juweel.

8 Louis Spohr: Symfonie nr. 7 in C gr.t., ‘Irdisches und Göttliches im Menschenleben’, op. 121 (1841)

De vrolijkste en zwierigste aller zevenden, deze driedelige verklanking van ‘het aardse en het goddelijke in een mensenleven’ door niet één maar *twee* orkesten. Velen beschouwden Spohr als de grootste componist na Beethoven, maar zijn pr is nog altijd niet op orde.

9 Emilie Mayer: Symfonie nr. 7 in f kl.t. (1855)

Mayer (1812-1883) was tijdens haar leven een bekende en gewaardeerde componist, maar werd daarna vrijwel vergeten. De laatste jaren wordt haar werk, waaronder acht symfonieën, eindelijk herontdekt. De vurige intensiteit en het contrapuntisch vernuft van haar *Zevende* laat horen waarom dat een goede ontwikkeling is.

10 Anton Bruckner: Symfonie nr. 7 in E gr.t. (1881-83)

Bruckners melodische rijkdom en unieke orkestratiekunst bereikten een hoogtepunt in de *Zevende*, waarmee hij dan ook eindelijk doorbrak als symfonicus – hij was inmiddels over de zestig. Het is nog altijd zijn meest gespeelde symfonie.

11 Antonín Dvořák: Symfonie nr. 7 in d kl.t., op. 70, B. 141 (1885)

Met zijn *Zevende* bezegelde Dvořák zijn internationale status als een van de grootste componisten van de negentiende eeuw. De melodieuze, maar onkarakteristiek zwaarmoedige symfonie wordt beschouwd als een absoluut hoogtepunt van zijn oeuvre, waarmee hij zelfs zijn grote voorbeeld Johannes Brahms naar de kroon stak.

12 Gustav Mahler: Symfonie nr. 7 in e kl.t. (1904-05)

Mahler leidde in 1909 bij het Concertgebouworkest de Nederlandse première zijn *Zevende*. Met haar raadselachtige ‘Nachtmuzieken’ en het uitbundige, grillige slotdeel had ze veel tijd nodig om te landen bij het publiek, maar inmiddels is ‘Mahler 7’ een geliefde symfonie.

13 Cornelis Dopper: Symfonie nr. 7 ‘Zuiderzee’ (1917)

Dopper (1870-1939) was jarenlang tweede dirigent van het Concertgebouworkest, en componeerde nationalistisch-Nederlandse werken als de *Derde symfonie* ‘Rembrandt’, de *Zesde* ‘Amsterdam’ en zijn laatste en bekendste, de ‘Zuiderzee’-symfonie. Leuke muziek, wel wat oubollig. Matthijs Vermeulen (zie nr. 40) ergerde zich eraan en riep luidkeels

‘Leve Sousa!’ door de zaal, waarop hem de toegang tot Het Concertgebouw werd ontzegd.

14 Charles Tournemire: Symfonie nr. 7 ‘Les Danses de la vie’, op. 49 (1919-22)

Organist en componist Tournemire (1870-1939) toont zich de Franse Mahler in zijn voorlaatste symfonie, een vijfdelig werk over verschillende periodes uit de mensheid. De symfonie duurt anderhalf uur, maar is zo spaarzaam georkestreerd dat ze de indruk geeft van een kamermuziekcyclus.

15 Nikolai Mjaskovski: Symfonie nr. 7 in b kl.t., op. 24 (1922, rev. 1925, 1926)

De ‘vader van de Sovjet-symfonie’ (1991-1950), een goede vriend van Sergej Prokofjev en de docent van vele tientallen componisten, schreef 27 symfonieën. De tweedelige *Zevende* is uiterst spannend en kleurrijk georkestreerd. Mjaskovski maakte zich bij de Sovjet-officials niet geliefd, hoewel zijn stijl relatief traditioneel zou blijven.

16 Jean Sibelius: Symfonie nr. 7 in C gr.t. (1914-24)

Na jaren zwoegen had Sibelius eindelijk de essentie te pakken. Zijn eendelige *Zevende* ontvouwt zich op organische wijze en neemt ons mee in een prachtige wereld, ergens buiten de onze. Hierna componeerde hij nog *Tapiola*, waarna hij dertig jaar vrijwel niets meer zou schrijven. Sibelius was klaar.

17 Rued Langgaard: Symfonie nr. 7 in F gr.t. (1925-26)

De enige ware erfgenaam van Anton Bruckner is misschien wel Rued Langgaard (1893-1952). Van zijn zestien symfonieën bestaan sommige in twee versies. Zo ook de *Zevende*, waarvan hij in 1930-32 een andere versie maakte. Pas lang na zijn dood begon men de excentrieke Deen te waarderen, maar het houdt nog niet over.

18 Julius Röntgen: Symfonie nr. 7 in f kl.t., ‘Edinburgh’ (1930)

De Duitse pianist, componist en dirigent (1855-1932) was sinds 1877 een cruciale figuur in het Nederlandse muziekleven. Op zijn oude dag schreef hij plotseling de ene na de andere symfonie, te beginnen met de ‘Edinburgh’ (de universiteit van die stad verleende hem een eredoctoraat). Ouderwets, ja, maar melodieus, kristalhelder van vorm, en perfect in balans.

19 Dmitri Sjostakovitsj: Symfonie nr. 7 in C gr.t., ‘Leningrad’ (1941)

Sinds de uitvoering in het door nazi-Duitsland belegerde Leningrad geldt dit werk als een belangrijk cultuurhistorisch monument en een symbool van verzet tegen totalitaire regimes. Beroemd en berucht is de 300 maten lang aanzwellende militaire mars in het eerste deel.

20 Alexandre Tansman: Symfonie nr. 7 ‘Lyrique’ (1943)

In 1938 werd deze Joods-Poolse componist (1897-1986) officieel Frans. Zijn muziek klinkt ook Frans. Nummer 7 van zijn negen symfonieën is zeer subtiel georkestreerd, met sterke melodische lijnen en bijzondere kleuren en harmonieën. In het poëtische

tweede deel valt het col legno (strijken met het hout van de stok) op. Het slot is wonderschoon. Uitvoeren die symfonie!

21 Heitor Villa-Lobos: Symfonie nr. 7, 'Odisséia da paz' (1945)

Meer dan 2000 composities vloeiden uit de pen van de Braziliaan Villa-Lobos (1887-1959), waaronder twaalf symfonieën. De *Zevende*, een van zijn meest persoonlijke, viert de natuur en het einde van de Tweede Wereldoorlog met een uitgebreide orkestbezetting en krachtige, weidse gebaren.

22 Harald Sæverud: Symfonie nr. 7 'Psalm', op. 27 (1945)

De stijl van deze Noor (1897-1992) is melodieus, doorwrocht en laat-romantisch, en toch origineel, heel herkenbaar en vol verrassingen. Ook in de *Zevende symfonie*, een van zijn drie oorlogssymfonieën, gebeuren gekke dingen met eenvoudige melodieën, soms heel grappig, soms schokkend. Als een soort kubistische Grieg.

23 Gian Francisco Malipiero: Symfonie nr. 7 'Delle canzoni' (1948)

Malipiero (1882-1973) wilde eigenhandig de Italiaanse symfonie uitvinden en schreef er veel meer dan de genummerde elf. Omdat hij de Duits-Oostenrijkse traditie van motivische variatie verwierp, is zijn muziek heel vrij van vorm, en niet ver verwijderd van Stravinsky's neoclassicisme.

24 William Havergal Brian: Symfonie nr. 7 in C gr.t. (1948)

Pas toen deze Britse componist (1876-1972) na jarenlang sappelen en vele bijbaantjes met pensioen kon, ging hij los, en ontstonden bijvoorbeeld 25 van zijn 32 symfonieën en vier van zijn vijf opera's. In de *Zevende symfonie* komt de kathedraal van Straatsburg tot leven. Niet vernieuwend, wel inventief, groots en meeslepend.

25 Niels Viggo Bentzon: Symfonie nr. 7 'De drie versies', op. 83 (1952)

Zijn bekendste drie noten? Het jingletje van de Deense spoorwegen. Maar wacht: Bentzon (1919-2000) heeft niet minder dan 664 opusnummers op zijn naam! Daaronder 24 symfonieën. Nummer 7, *'De tre versioner'*, is een bij vlagen inventieve symfonie met sporen van Bartók, Hindemith en Nielsen en een heldere, goed te volgen structuur.

26 Henry Cowell: Symfonie nr. 7 (1952)

De experimentele Amerikaan (1897-1965) die zoveel innovatieve wegen had bewandeld, nam als vijftiger plots een verrassende afslag: hij jongleert virtuoos met allerlei oude stijlen – barokcontrapunt, romantische vioolsolo's, dodecafonie.... Eigenaardige muziek vol componeerplezier van een *true original*.

27 Sergej Prokofjev: Symfonie nr. 7 in cis kl.t., op. 131 (1952)

In zijn laatste symfonie, een jaar voor zijn dood gecomponeerd, laat Prokofjev zich van een zeldzaam melancholieke kant zien. Zelfs het snelle slotdeel vertraagt om terug te keren naar de reflectieve sfeer van het eerste deel, met de wegtikkende seconden in het slagwerk.

28 Ralph Vaughan Williams: Symfonie nr. 7, 'Sinfonia antartica' (1952)

Net als (onder anderen) Beethoven, Dvořák, Bruckner en Mahler voltooide de geliefde Britse componist negen symfonieën. Nr. 7 bevat muziek die hij eerder schreef voor een film over een faliekant mislukte poolexpeditie. De krachtige evocatie van eindeloze ijzige landschappen doet soms denken aan Sibelius.

29 Henk Badings: Symfonie nr. 7, 'Louisville Symphony' (1954)

Henk Badings (1907-1987) mag dan een van de bekendste Nederlandse componisten zijn, een groot deel van zijn enorme oeuvre (meer dan duizend stukken) is niet of nauwelijks bekend. Van zijn vijftien symfonieën speelde het Concertgebouworkest er vijf. De spannende, toegankelijke *Zevende* is nog niet aan de beurt geweest. We wachten vol ongeduld...

30 Darius Milhaud: Symfonie nr. 7, op. 344 (1955)

In het omvangrijke oeuvre van Darius Milhaud (1892-1974) vinden we twaalf genummerde symfonieën. Nummer 7 is een kort, driedelige neoclassicistisch symfonietje waarin grillige melodieën door elkaar wervelen als in een mix van jazz en Italiaanse Barok.

31 Conrad Beck: Aeneas Silvius-symfonie (1956-57)

In het overwegend zwaarmoedige symfonische oeuvre van deze vergeten Zwitser (1901-1989) vinden we zes genummerde symfonieën, vele jaren later afgetopt met dit driedelige werk, genoemd naar de diplomaat en humanist die in 1458 paus Pius II zou worden. De intrigerende symfonie neemt de luisteraar mee op een meanderende reis langs diepe afgronden.

32 László Lajtha: Symfonie nr. 7 'Herfst' of 'Revolutie', op. 63 (1957)

Deze Hongaar (1892-1963) had aanvankelijk veel succes met zijn aantrekkelijke neoclassicistische stijl, maar radicaliseerde – en niet alleen op muzikaal vlak. De *Zevende* van zijn negen symfonieën is een schrijnend dissonante, compromisloze aanklacht tegen het neerslaan van de Hongaarse opstand in 1956. Het deed zijn carrière geen goed: zijn muziek werd in de ban gedaan en Lajtha werd vergeten. Wie doet er wat aan?

33 Edmund Rubbra: Symfonie nr. 7 (1957)

De elf post-romantische symfonieën van deze gerespecteerde Engelse veelschrijver (1901-1986) worden gekenmerkt door sterke melodieën die zich op een organische, meeslepende wijze ontwikkelen binnen de verwijde tonaliteit van pakweg de late Mahler. De driedelige *Zevende* draait de standaard tempovolgorde om: langzaam-snel-langzaam.

34 Karl Amadeus Hartmann: Symfonie nr. 7 (1957-58)

Hartmann (1905-1963) is meer dan eens de grootste Duitse symfonicus van de twintigste eeuw genoemd, al wordt zijn werk niet zo vaak meer uitgevoerd. Zijn voorlaatste symfonie is een knap geconstrueerde synthese van zijn eerdere stijlen en ideeën. Zeer intense muziek: gelaagd, eclectisch, niet gemakkelijk, maar uiteindelijk heel verrijkend.

35 Eduard Tubin: Symfonie nr. 7 (1958)

Tubin (1905-1982) was een pionier van de Estlandse muziek, al werd hij na zijn vlucht voor de Sovjets naar Zweden in 1944 steeds minder Estisch. Zijn wijd vertakte oeuvre bevat onder meer tien symfonieën. De geprononceerde melodieën, strakke architectuur en persoonlijke klankwereld van de *Zevende* bewijzen Tubins meesterschap.

36 Cláudio Santoro: Symfonie nr. 7 'Brasília' (1960)

De Braziliaan Santoro (1919-1989) schreef veertien symfonieën. Die zijn niet allemaal even sterk, maar ter ere van de nieuwe hoofdstad Brasilia, in vier jaar uit de grond gestampt, zette hij zijn beste beentje voor in een ambitieuze vierdelige symfonie, waarin we stap voor stap het eenvoudige natuurleven verruilen voor de hectiek van de grote stad.

37 William Schuman: Symfonie nr. 7 (1960)

Schuman (1910-1992) (niet te verwarren met Schumann, slechts goed voor vier symfonieën) is een van de belangrijkste Amerikaanse symfonici. Van zijn tien symfonieën wordt de *Derde* verreweg het vaakst uitgevoerd. Maar ook nummer 7 is het beluisteren waard, met gedragen melodieën en spannende klankvelden. Is het trouwens wel een echte *Zevende*, aangezien Schuman zijn eerste twee symfonieën heeft teruggetrokken?

38 Ernst Toch: Symfonie nr. 7 (1964)

Ooit behoorde Toch (1887-1964) tot de Europese avant-garde, bewonderd door Amerikanen als John Cage en Henry Cowell. Na zijn vlucht naar Amerika verviel de Oostenrijker in een jarenlang writers' block. In de laatste en meest productieve fase van zijn leven schreef hij alles van zich af in zeven symfonieën. Zijn aangrijpende zwanenzang blikte terug – in nostalgie, woede en wanhoop.

39 Mieczysław Weinberg: Symfonie nr. 7 in C gr.t., op. 81 (1964)

Het oeuvre van deze belangrijke Joods-Poolse sovjet-componist (1919-1996) bevat onder meer 22 symfonieën. Een bescheiden hoogtepunt is de *Zevende*, een soort concerto grosso voor klavecimbel en strijkorkest. De muziek vol frisse ideeën wekte de woede van de Sovjet-autoriteiten omdat ze te modern en onbegrijpelijk zou zijn. Onbegrijpelijk!

40 Matthijs Vermeulen: Symfonie nr. 7 'Dithyrambes pour les temps à venir' (1963-65)

Naast een berucht criticus (zie nr. 13!) was Vermeulen (1888-1967) ook een vooruitstrevend en oorspronkelijk componist, wiens veeleisende muziek weinig werd (en wordt) uitgevoerd. Op zijn oude dag ontstond deze stekelige, maar optimistische 'vreugdezangen'-symfonie. De première door het Concertgebouworkest onder Bernard Haitink kon hij niet horen omdat kanker inmiddels zijn gehoor had aangetast.

41 Allan Pettersson: Symfonie nr. 7 (1966-67)

Een componist die het waard is herontdekt te worden: de straatarme, door chronische reuma en nierfalen geplaagde Zweed Pettersson (1911-1980), die met de dood op de hielen als een bezetene doorcomponeerde. Zeventien symfonieën liet hij na, waaronder zijn monumentale *Zevende*: drie kwartier vrijwel onafgebroken pijn en wanhoop.

42 Roger Sessions: Symfonie nr. 7 (1967)

De met Arnold Schönberg bevriende Amerikaan (1896-1985) liet zich steeds meer beïnvloeden door diens twaalftoonsmuziek, maar paste die heel vrij toe. Doorwrocht polyfone en nogal boos klinkende muziek in de traditie van de Tweede Weense School, maar met verrassend originele elementen en gebaren.

43 Egon Wellesz: Symfonie nr. 7, op. 102, 'Contra correntem' (1967-68)

De bijnaam van Wellesz' *Zevende symfonie*, Latijn voor 'tegen de stroom in', verradt veel over het leven en werk van deze veelzijdige Oostenrijkse expressionist (1885-1974), een van de eerste leerlingen van Arnold Schönberg, die de nazi's ontvluchtte en sindsdien door het leven ging als Brit.

44 Miloslav Kabeláč: Symfonie nr. 7, op. 52 (1968)

De acht symfonieën van deze vrome Tsjech (1908-1979) laten zich beluisteren als een verslag van het grauwe leven onder het sovjet-juk. In de voorlaatste reciteert een spreker Bijbelse teksten boven omineuze orkest- en orgelklanken. De delen zijn: Eeuwigheid, Mensheid (een open boek) en Eeuwigheid (Nieuwe Aarde). Spannende muziek, obsessief op zoek naar spirituele verlossing.

45 Fritz Geißler: Symfonie nr. 7 (1972)

Geißler (1921-1984) was een van de belangrijkste componisten werkzaam in de DDR, vooral gewaardeerd om zijn opera's. Zijn *Tweede symfonie* was de eerste serialistische symfonie in communistisch Oost-Duitsland, en ook in de duistere, post-expressionistische *Zevende* vol bijzondere texturen klinkt het niet alsof Geißler zich hoefde in te houden.

46 Malcolm Arnold: Symfonie nr. 7, op. 113 (1973)

De productieve Engelsman Sir Malcolm Arnold was vooral bekend vanwege zijn filmmuziek. In 1973 schreef hij de zevende van zijn negen genummerde symfonieën. De drie delen, 'Katherine', 'Robert' en 'Edward', zijn muzikale portretten van zijn kinderen. Wat schetste Katherine Arnolds verbazing toen ze het originele manuscript 42 jaar na de première aangeboden zag op eBay!

47 George Lloyd: Symfonie nr. 7 'Proserpine' (1957-59, orkestratie 1974)

Tragisch was het leven van deze schandelijk onderschatte Brit (1913-1998), en tragisch – maar ook diep ontroerend – is de mahleriaanse zevende van zijn twaalf symfonieën. Als er één twintigste-eeuwse symfonie is die het verdient herontdekt te worden, is het deze.

48 Robert Simpson: Symfonie nr. 7 (1977)

Robert Simpson (1921-1997) was een bekende figuur in de Britse muziek met een belangrijke rol in de BBC, die zich fel verzette tegen commercialisering en een heleboel muziek componeerde, waaronder vijftien strikkwartetten en elf symfonieën. De *Zevende*, die een half uur lang zonder onderbreking doorgaat, beschouwde hij als zijn beste. Het werk doet bij velen denken aan Bartók of Nielsen.

49 Andrzej Panufnik: Metasinfonia (Symfonie nr. 7) (1978)

De Poolse componist en dirigent (1914-1991) ontvluchtte in 1954 de sovjetrepressie en ontwikkelde zich tot een belangrijke figuur in de Britse klassieke muziek. Zijn eendelige *Zevende* heeft dezelfde instrumentatie als Poulencs *Orgelconcert*: solo orgel, pauken en strijkers. Typerend zijn de dynamische extremen.

50 Irwin Bazelon: Symfonie nr. 7 ‘Ballet for Orchestra’ (1980)

Toen de Amerikaan Bazelon (1922-1995) de *Zevende* van Beethoven hoorde, wist hij dat hij componist wilde worden. Zijn muziek is vaak druk, vol en energiek, maar Bazelons *Zevende* is een webernians wonder van transparantie, waarin expressieve melodieën centraal staan binnen een spannend narratief met bijzondere klankeffecten. Strijkers en hout domineren het eerste deel, koper en slagwerk het tweede.

51 Ib Nørholm: Symfonie nr.7 ‘Ecliptic Insticts’, op. 88 (1982)

Ib Nørholm (geb. 1931) schreef dertien symfonieën. De tweedelige *Zevende* is een eclectisch geheel van atonale melodieën, sfeervolle akkoorden en explosieve koper- en slagwerkpassages met een sterke drive.

52 Leif Segerstam: Symfonie nr. 7, ‘Orkestraal dagboekblad nr. 15’ (1982)

De geliefde Finse componist en dirigent Segerstam (1944-2024) schreef 371 symfonieën bij wijze van muzikaal dagboek. De zevende is een van de ‘orkestrale dagboekbladen’ uit de jaren 1977-1987, die lang niet allemaal zijn opgenomen. Wie weet hoe dit symfonietje klinkt, mag het zeggen.

53 Mikis Theodorakis: Symfonie nr. 7 ‘Lentesymfonie’ (1983)

Communist, vrijheidsstrijder, invloedrijk politicus en de Grammy- en Golden-Globe-winnende componist van muziek voor films als *Zorba the Greek* en *Serpico*: Theodorakis (1925-2021) was het allemaal, en schreef ook nog een heleboel concertmuziek. De bombastische, zeer beeldende *Zevende symfonie* voor vier solisten, drie koren en orkest ging in première in de DDR.

54 Hans Werner Henze: Symfonie nr. 7 (1983-84)

Henze (1926-2012) is vooral bekend vanwege zijn opera’s en andere vocale muziek, maar schreef ook tien symfonieën. Ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Berliner Philharmoniker componeerde hij een ‘zeer Duitse symfonie in de Beethoven-traditie’ als eerbetoon aan de achttiende-eeuwse dichter Friedrich Hölderlin.

55 Giya Kancheli: Symfonie nr. 7 ‘Epilog’ (1986, rev. 1992)

Kancheli (1935-2019) vond in zijn *Derde symfonie* zijn stijl – spiritueel, zowel archaïsch als modern, en hoofdzakelijk droevig – die hij verder uitwerkte in drie volgende symfonieën, met de *Zesde* als hoogtepunt. In de laatste, bewust een ‘epiloog’, blikte de Georgiër met milde berusting terug op zijn sovjetjaren. Vijf jaar later viel de Sovjet-Unie, waarna hij nog vele jaren wereldwijde roem zou kennen.

56 Avet Terterian: Symfonie nr.7 (1987)

Tussen 1969 en 1989 schreef de Armeen Terterian (1929-1994) acht symfonieën die samen één groot werk vormen, een achtdelige epische zoektocht naar de grote vragen

des levens. Unieke, alsmar doorrollende muziek zonder begin of eind. In de *Zevende* is een spectaculaire hoofdrol weggelegd voor de dap, een Armeense handtrommel.

57 Kalevi Aho: Symfonie nr. 7, 'Insect' (1988)

Deze in 1949 geboren Fin schreef tot nu toe achttien symfonieën (plus een hele hoop andere orkestwerken en kamersymfonieën). Typerend voor zijn speelse, eclectische stijl is de *Insectensymfonie* in zes delen met titels als 'De zwerver', 'De parasitaire hymenoptera en zijn larve', 'De foxtrot en de tango van de vlinders' en 'De mestkevers (Verdriet om de gestolen mestbal)'.

58 Einar Englund: Symfonie nr. 7 (1988)

Deze Zweeds-Finse componist (1916-1999) zou zich altijd een outsider voelen in de Finse muziek. Zijn vierdelige laatste symfonie ontstond toen hij een hartkwaal ontwikkelde die zou leiden tot een achteruitgang van zijn gezondheid. Het is een wonderschoon afscheid met aan het eind citaten van onder meer Sjostakovitsj's *Negende* en Stravinsky's *Sacre*. Drie jaar later kon hij niet meer componeren.

59 Glenn Branca: Symfonie nr. 7 (1989)

Branca (1948-2018) werd in de jaren tachtig bekend met zijn oorverdovende repetitieve symfonieën voor elektrische gitaren en drums. In de *Zevende* stapte de Amerikaan over op symfonieorkest, maar de rock-invloed zou tot en met zijn *Zestiende* en laatste symfonie overduidelijk blijven.

60 Gloria Coates: Symfonie nr. 7, 'The Whirligig of Time' (1989-90)

De Amerikaans-Duitse Coates (1933-2023) was gefascineerd door de werelden tussen de tonen. Je herkent haar werk aan de vele glissando's: de muziek blijft zelden op één toonhoogte hangen, is altijd op zoek naar iets anders. Van haar zestien symfonieën is nummer 7 een van de somberste.

61 Boris Arapov: Symfonie nr. 7 (1991)

De toegankelijke stijl van Arapov (1905-1992) is niet ver verwijderd van Sjostakovitsj, maar toch heel eigen. Na drie grootschalige symfonieën met koor keerde de Rus zich in zijn zwanenzang naar binnen: naar de intieme binnenwereld van tedere momenten en stille leugens. Er is veel dreiging en het lijkt slecht af te lopen, maar in een hemelse coda klinken plots een vredig wiegend strijkorkest, een harpje, een trompetsaluut een koperkoraal. Verrassend!

62 Alfred Schnittke: Symfonie nr. 7 (1993)

Het lijden van het onderdrukte individu is door weinigen zo invoelbaar gemaakt als door de Joods-Russische Schnittke (1934-1998). Nadat meerdere beroertes zijn hersenen hadden aangetast, werd hij alleen maar productiever. Toen hij de *Zevende* van zijn negen symfonieën schreef, had zijn typerende uitbundige polystilistiek van weleer plaatsgemaakt voor een eenvoudigere stijl.

63 Einojuhani Rautavaara: Symfonie nr. 7, 'Angel of Light' (1994)

Rautavaara (1928-2016) is een van de belangrijkste Finse componisten na Sibelius. Zijn zeer persoonlijke voorlaatste symfonie maakt deel uit van een reeks werken geïnspireerd

door engelen, kinderdromen en spiritueel ontwaken. De cd-opname uit 1997 onder leiding van landgenoot Leif Segerstam (zie nr. 52) werd genomineerd voor een Grammy.

64 Liana Alexandra: Symfonie nr. 7 (1996)

Deze Roemeense componist (1947-2011) schreef negen kraakheldere symfonieën in een heel eigen neoclassicistische stijl. De *Zevende* neemt je meteen bij de lurven en na 25 minuten denk je: waarom horen we haar muziek nooit?

65 Krzysztof Penderecki: Symfonie nr. 7, 'Sieben Tore von Jerusalem' (1996)

Penderecki's voorlaatste symfonie, voor groot orkest, drie koren, twee sopranen, alt, tenor, bas en spreker, werd gecomponeerd ter gelegenheid van het 3000-jarig bestaan van de stad Jeruzalem. Het werk duurt ongeveer een uur en heeft – niet toevallig – zeven delen.

66 Charles Wuorinen: Symphony Seven (1996-97)

De New-Yorkse pianist, dirigent, uiterst veelzijdige componist Wuorinen (1938-2020) werd bij ons vooral bekend van opera's als *Brokeback Mountain* en *Haroun*. Zijn consequent atonale stijl vergt enige moeite, maar geduld wordt beloond – zijn *Zevende* is een gaaf geconstrueerd tweedelig bouwwerkje dat afstevent op een heel bevredigend slot.

67 Peter Maxwell Davies: Symfonie nr. 7 (2000)

Davies (1934-2016) was een van de meest veelzijdige en succesvolle Britse naoorlogse componisten. De eerste zeven van zijn tien symfonieën vormen een cyclus, en in de drie kwartier durende afsluiter kijkt de componist vol bewondering terug naar de Weense Klassieken, met name naar Joseph Haydn.

68 Luc Brewaeys: Symfonie nr. 7 (2001-02, rev. 2007)

De Belgische componist (1959-2015) liet na een zwaar gevecht met kanker een oeuvre na dat getuigt van een grote liefde voor klankkleur. Het Concertgebouworkest voerde onder meer zijn *Zesde symfonie* uit. De *Zevende* (nummer 8 bleef onvoltooid) is minder groots opgezet dan haar twee voorgangers, maar niet minder inventief, met een typerend gebruik van de ruimte.

69 Krzysztof Meyer: Symfonie nr. 7 'Sinfonia del tempo che passa' (2002-03)

Weer een *Zevende symfonie* waarin 'de tijd verstrijkt', zoals de titel aangeeft. In drie kwartier ervaren we dreiging, catastrofe, verzet, geweld – veel geweld – en rouw. Muziek vol passie van een Poolse componist die na zestig jaar symfonisch componeren wel weet hoe het moet.

70 Valentyn Sylvestrov: Symfonie nr. 7 (2002-03)

De 89-jarige Valentyn Sylvestrov heeft sinds zijn vlucht naar Berlijn veel bekendheid buiten zijn geboorteland Oekraïne verworven. Tussen zijn negen symfonieën vinden we de sobere *Zevende*: muziek van flarden, vervagende herinneringen, verwaaiende nostalgie, echo's van ooit. Een vaarwel. Toen al.

71 Pehr Henrik Nordgren: Symfonie nr. 7 (2003)

In de zevende van zijn acht symfonieën trekt het bewogen leven van de kosmopolitische Fin Nordgren (1944-2008) aan ons voorbij. Je hoort Finse, Russische en Andalusische volksmuziek, Japanse ritmes, twaalftoonsmuziek, Sjostakovitsj, clusters en nog veel meer, maar Nordgrens eigen klankwereld blijft steeds herkenbaar. Knap.

72 Philip Glass: Symfonie nr. 7, 'Toltec' (2004)

De 89-jarige Glass is nog altijd een van de meest productieve componisten van onze tijd, met (onder veel meer) vijftien symfonieën. Nummer 7, voor gemengd koor en orkest, is geïnspireerd op het spirituele gedachtegoed van de Tolteken, een beschaving die aan de Azteken voorafging.

73 Per Nørgård: Symfonie nr. 7 (2004-06)

Per Nørgård (1932-2025), mogelijk de belangrijkste Deense componist na Carl Nielsen, had niets met sentimentaliteit. In de hoekdelen van zijn voorlaatste symfonie leidt een dalende reeks van veertien gestemde toms tot allerlei energieke bewegingen – het middendeel zet er een compleet andere klankwereld tegenover. Met een verrassend C-groot-akkoord, dat wel.

74 Emil Tabakov: Symfonie nr. 7 (2007)

De Bulgaar Tabakov (geb. 1947) schreef elf monumentale symfonieën, waarin hij overwegend de duistere kanten van de menselijke geest verkent. In de *Zevende* dwaal je daar een uur rond zonder een glimmertje hoop – tot we aan het slot een kwetsbare piccolosolo bereiken... die uiteindelijk toch vermorzeld wordt door kopergeweld.

75 Erkki-Sven Tüür: Symfonie nr. 7 'Pietas' (2009)

In deze originele symfonie wordt intense, soms zeer luide orkestmuziek afgewisseld met introspectieve, mystieke koorpassages. De verschillende gezongen teksten ('van Boeddha tot Jimi Hendrix', aldus de Estlandse componist) worden verbonden door de sleutelwoorden 'love' en 'compassion'.

76 Alla Pavlova: Symfonie nr. 7 (2011)

De in Oekraïne geboren componiste (1952) woonde en werkte lange tijd in Moskou en in Sofia, en sinds 1990 in New York. Ze componeerde – onder veel meer – elf overwegend melodieuze symfonieën, waaronder dit verkapte vioolconcert, waarin ze vol milde melancholie terugkijkt op haar verschillende levens.

77 Barbara Harbach: Symphony 7 'O Pioneers!' (2014)

De Amerikaanse klavecijnist, organist en componist Harbach (1946) schreef tot nu toe elf symfonieën, uitgezonderd de eerste twee allemaal tussen 2013 en 2015. De uiterst toegankelijke *Zevende* leidde ze af van haar gelijknamige opera, die weer gebaseerd is op Willa Cathers historische roman. Harbach weet hoe je een verhaal vertelt en doet dat op typische Amerikaanse wijze, met flair en sfeer.

*** selectieprocedure**

Dit zijn lang niet alle *Zevende symfonieën*. Bij de selectie zijn alleen genummerde zevende symfonieën meegenomen. Daarmee is bijvoorbeeld bijna alles uit de

zeventiende en achttiende eeuw uitgesloten: symfonieën van vóór 1800 zijn doorgaans vrij kort, veelal uitgegeven in bundels van bijvoorbeeld zes of twaalf, en niet chronologisch genummerd.

Van de 220 genummerde *Zevende symfonieën* viel een deel af, meestal wegens gebrek aan opname ter beoordeling, soms ook vanwege betwiste of twijfelachtige nummering of vanwege een te weinig symfonische bezetting (zoals bijvoorbeeld de nochtans zeer aan te bevelen *Zevende symfonie* van Zhu Jian'er voor vijf slagwerkers).

Van circa 150 die vervolgens overbleven, zijn er 77 geselecteerd – op muzikale gronden, maar ook op historische of biografische, wat de inclusie van Franz Schubert (betwiste nummering), Leif Segerstam (geen opname) en Mikis Theodorakis (kitsch) verklaart.